Cambra de bany

Cambra de bany

Joaquim Soler i Ferret

Introducció i epíleg
de Joan Todó

Cap de Brot
Edicions

Títol original *Cambra de bany*
1985, Joaquim Soler i Ferret

Primera edició agost de 2025
© 2025, hereus de Joaquim Soler i Ferret
Amb la col·laboració del Centre Quim Soler (centrequimsoler.cat)

© de la il·lustració de la coberta Alba Barceló (@auba.barcelo)
© de la introducció i l'epíleg Joan Todó

© d'aquesta edició Cap de brot edicions, SCCL
info@capdebrot.cat
www.capdebrot.cat

Imprès a Impremta Pagès (Anglès), Països Catalans - *Printed in Catalonia*

Disseny de la col·lecció Júlia Planas (@lautonoma)

Correcció Josep M. Codina i Judit Pujol
Maquetació Germán Bartolomé

ISBN 978-84-129108-6-5
Dipòsit legal GI 1104-2025

Amb el suport del Departament de Cultura i de
la Institució de les Lletres Catalanes:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Institució de les Lletres Catalanes

Queda totalment prohibida qualsevol forma de reproducció d'aquesta obra sense l'autorització de l'editorial. Si necessiteu fotocopiar-ne o escanejar-ne algun fragment, adreceu-vos a CEDRO o consulteu l'enllaç www.conlicencia.com

Una xicota que coneixia bé el Dant
visqué per donar fill a un pedant.

W. B. Yeats
The last poems

A M. T. Galceran

Per llegir abans de començar...

Si fóssiu un dels lectors que el febrer de 1985 van fullejar per primera vegada *Cambra de bany*, de Joaquim Soler i Ferret, l'aleshores flamant guanyador del premi Prudenci Bertrana, probablement tindríeu ben fresques al magí una sèrie de qüestions. Moltes d'elles, segurament, són atzaroses, més aviat hipotètiques. Per posar un exemple: no sé si és gaire probable que en aquell moment coneguéssiu l'autor, tot i que a la contracoberta ens el presentaven com el guanyador d'un parell de premis (l'Esparver i el Ciutat de Palma). I és que això, en el fons, pot no voler dir gran cosa: un d'aquests premis era de narrativa juvenil, l'altre es publicava a l'editorial Moll, mallorquina, i no havia circulat gaire per la resta dels Països Catalans.

Molt probablement, podríem posar la mà al foc que aquella persona que fullejava el llibre hi arribava atreta pel prestigi que llavors encara podia tenir el premi Bertrana; abans de Soler l'havien guanyat Quim Monzó, Carme Riera o Jaume Cabré, i l'any següent va quedar desert (però encara era lluny d'emprendre el camí de decadència d'aquests últims anys). Potser seria probable, fins i tot, que aquella persona sabés quin era el «popular programa en català a una emissora de ràdio barcelonina» que mencionava la biografia. Tot plegat podria ser que ho sabés; ara bé, segur

que havia sentit a parlar, com a mínim, d'Ofèlia Dracs. La mateixa contracoberta ens indica que Soler era un dels escriptors que es van aixoplugar sota aquest pseudònim, cosa que a un hipotètic lector dels vuitanta li podia dur un record ben immediat: segur que encara ressonava el rebombori que aquest grup havia aixecat amb el seu primer llibre, *Deu pometes té el pomer*, un recull de relats eròtics.

Aquest lector dels vuitanta, per altra banda, podia connectar fàcilment el record de les *Pometes...* amb un altre que jo ara no sé si sabria precisar què removia dins seu: el primer llibre d'Ofèlia Dracs, en realitat, era una manifestació completament coherent d'un moment, d'una època, que podríem resumir en el mot castellà *destape* i que té molts de sentits, probablement més i tot que no el nostre «pit i cuixa» presumptament equivalent. Havia estat, des dels anys seixanta fins ben bé aleshores, una onada d'erotisme que ho envaïa tot, que omplia llibres, revistes i pantalles de pits i culs, generalment femenins, una onada que a Espanya va ser especialment histèrica, després de dècades no veient ni un genoll, però que igualment va recórrer el món civilitzat de l'altra banda dels Pirineus i l'altre costat de l'Atlàntic.

Tot depèn, potser, de l'edat: si suposem que parlem d'algú que tenia l'edat de Soler, nascut el 1940, havia viscut gairebé tres dècades dins d'una societat de misses, processons i llenguatge físic distant (un altre Ofeli Dracs, Isidre Grau, ho ha descrit prou gràficament, no fa gaire, a *Què ens queda dels nostres*), per tot seguit, quan ja en pentinava trenta, descobrir successivament les sueques amb biquini, les minifaldilles, Julie Christie, *L'últim tango a París* a Perpinyà, *Emmanuelle*, Henry Miller, la Nadiuska,

el pensament de Georges Bataille, la trilogia de la vida de Pasolini, les traduccions de Sade i Sacher-Masoch, les cançons de Serge Gainsbourg, la Cantudo, els llibres de Pierre Louÿs (a partir dels textos del qual es va rodar el 1977 *Bilitis*, la banda sonora del qual trobareu dins d'aquesta novel·la), les pel·lícules de Linda Lovelace, la *Interviú*, les sales de cine porno, les mamelludes de Russ Meyer i, cap al final, ja amb una certa fatiga, les comèdies de Mariano Ozores, les col·laboracions de Jesús Franco i Lina Romay, la secció porno dels videoclubs, els *striptease* del programa d'Àngel Casas, just abans que arribés la SIDA, i les operacions amb silicona.

Al lector que en una mica més de deu anys havia passat per tot això, *Cambra de bany* li mostrava, a la coberta, la imatge pintada d'una noia amb els pits a l'aire. I, ben aviat, a la primera pàgina, li plantava una situació molt d'aquella època i que també farem més via si la descrivim amb un mot castellà: *rodríguez*. És, com el *destape*, un estereotip de l'època una mica intraduïble: l'home casat que a l'estiu es quedava tot sol a ciutat mentre la dona (que encara no havia acabat d'entrar en el món laboral) i els fills estiuejaven, de tal manera que, de sobte, inesperadament, es retrobava solter. Ens cal observar una altra vegada el cine: l'estereotip el va crear una pel·lícula de Billy Wilder, *The Seven Year Itch*, que és aquella d'on surt la imatge d'un home (el *rodríguez* del cas) observant com l'aire que puja d'una reixa del metro li aixeca les faldilles a Marilyn Monroe, i li va donar nom una altra pel·lícula, espanyola: *El cálido verano del señor Rodríguez*, dirigida per Pedro Lazaga i protagonitzada per José Luis López Vázquez.

Tot plegat, el títol, la coberta, el nom i les referències de l'autor, la situació bàsica, fins i tot alguna indicació insinuant de la contracoberta, podia predisposar aquell lector de febrer de 1985 a gaudir d'una aventura sicalíptica. Potser no era una mala referència, de cara a atreure'l: un any més tard, *Amorrada al piló*, de Maria Jaén, va ser un èxit de vendes des d'una promesa semblant. És ben probable, però, que el lector del cas no tingués tan present que l'escriptor, Soler i Ferret, ja tenia tota una carrera dedicada a cultivar l'estranyesa i la fantasia, la ruptura amb les convencions i la investigació amb el llenguatge; *Cambra de bany* era, també, el seu intent de fer un llibre més tradicional, més realista.

Caldrà veure, doncs, si ho va aconseguir.

Joan Todó

I. AMO

Joan Crèspols, casat, es queda sol a la ciutat un mes d'agost i pensa, recorda...

Clic.

Començo a trobar la manera. Tot consisteix a fer treballar el cervell a la meitat, creure's només la meitat de les coses que pensa. Allò que fan els del ioga, tancar el registre. Perquè de vegades el fàstic m'aboca als límits de la pertorbació.

Margot diu que provocar el vòmit és senzill. Ella ho fa sempre que li sembla que un soroll intestinal li desafina una mica.

I la calor i aquesta sensació que el cos és el motlle buit d'un mateix. Potser passa d'una setmana que el termòmetre no baixa dels vint-i-cinc i avui s'ha ennuvolat tota la ciutat.

Al parc de les Aigües una vella m'ha fet notar que feia més d'un quart d'hora que bavejava. Amb els colzes als genolls tenia el cap entre les mans. Unes formigues eren un exèrcit que m'envaïa la intimitat.

Jo no somio, però hi ha un home que fa set anys que no dorm. Ha aconseguit de memoritzar el *Levític* paraula per paraula. Malgrat tot, afirma que no sabria viure sense executar uns simulacres de somnis. Diu que somia a mitja tarda, que és la millor hora. Com qui prepara el menú de la setmana, es programa els somnis. El dia que el periodista

el va visitar —prop de les cinc— acabava de somiar que travessava el desert del Gobi.

«No, no és que imagini els somnis. M'ajec, tanco els ulls i el primer que em passa per la ment deixo que vagi creixent.»

Ja estava en pijama i la veïna del davant ha trucat. Per tota la casa el timbre ha sonat com si haguessin tancat les comportes del silenci. La veïna estava una mica nerviosa, que s'acaba el mes i que resulta que durant tot l'any som els encarregats de cobrar els rebuts de l'escala i que demà s'ha de pagar la dona de la neteja i que li doni dues mil pessetes. Demà ells comencen les vacances.

Com que no sé o no vull saber on Margot guarda els rebuts i la caixeta amb els diners, li he dit que li ho donaré a primera hora, que ara soc sol a Barcelona, que jo no tinc vacances, que haig d'anar al caixer automàtic, que tampoc no tinc peles per a mi.

La veïna m'ha mirat malament. L'hauria engrapada pel clatell per esclafar-li un petó enmig dels llavis arrugats per la pena de ser dona i vella.

—Que no et trobes bé?; fas ulleres.

—Ulleres de sol.

Un concert de nit a l'aire lliure i de sobte els ulls de Virgínia que m'agullonen de lluny estant. I un murri somrís de complicitat.

Virgínia, eternament virginal Virgínia!

«De petita totes les companyes d'escola m'ho deien, això d'albergínia. De manera que estalvia't el joc de paraules, que ja veus com n'està, de suat.»

A la plaça del Rei entrava un ventet benefactor que es regolfava al racó dels músics, fuetejava rostres, despentinava madones i passava pàgines a les partitures.

Potser feia quasi un any que no veia Virgínia. Ara quasi és una escultura de Maillol, una Pomona de natges fruitoses. Les seves darreres paraules encara les dec tenir guardades en una cinta del contestador automàtic. Em contava que havia anat a Iugoslàvia a fer un reportatge brutal... Mitja part!

—Virgínia, amor...

Aquesta dona sempre ha tingut uns petons que semblen ventoses, dolces ventoses que em succionen el senderi, li deia abans.

—Estic sol a Barcelona...

—Tu sempre tan dramàtic: «sol a Barcelona», sembla el títol d'un...

No, ella avui no pot, que ha d'anar a dormir a casa d'una amiga, que han de passar en net un article, però demà ens veurem aquí mateix, sí, a la mateixa hora.

—Però demà no hi ha concert.

—I què hi fa? ¿Que necessites música per trobar-te amb un vell amor?

Suc de tomàquet, que va barat, cinc duros el quilo. La liquadora fa un soroll de mil dimonis (abans no hauria dit soroll de mil dimonis, hauria buscat un terme, una metàfora més creativa). El suc de tomàquet natural, ben fresc, amb una mica de sal, pebre blanc, oli i unes gotetes de vi ranci és cosa que roman al paladar fins a la matinada. Demà faré l'amor amb Virgínia... però en tinc ganes de debò?

No oblidis el teu perfum natural, la memòria olfactiva.

Margot sap que Virgínia i jo ens hem enllitat més d'una vegada. Margot sap que el plaer prohibit és més plaent. Per això em fa el salt amb un veí de la casa d'estiueig, que és tot músculs. Però mai no me n'ha dit res. Suposo que sospita que ja ho sé i s'estalvia la suor de les veritats que cremen.

Ara la meva dona ja no em dona ni el bon dia.

—Bon dia!

Soc jo qui li ho crido des de lluny, abans que se'n vagi a la feina, encara amb la tassa del cafè amb llet fumejant a les mans.

Aquest agost acabat d'encetar podria aprofitar-lo per suïcidar-me. Hi ha mètodes suaus, no gens violents i que fins i tot poden vestir la disfressa de la benèvola mort natural. Ha mort de desencís il·limitat.

Virgínia i jo vam conèixer un cabdill àrab que s'havia ficat al cap de filmar-nos mentre fèiem l'amor. Un degenerat del desert. Malgrat tot, ens va regalar una barqueta amb forabord. Al golf Pèrsic vam passar quinze dies meravellosos. Una feina d'aquelles que s'acaben massa aviat i fas veure que aquí no ha passat res. El fotògraf de la revista, però, no ens deixava de petja. Val a dir que era a causa del forabord.

—Tu, Joan, no t'havies d'haver casat.

Això m'ho havia dit tantes vegades, Virgínia...

Ara Margot no sé com s'ho deu muntar, però la darrera vegada que encara vam aconseguir d'apariar-nos en un simulacre de coit, vaig poder comprovar que no havia

bandejat aquella claríssima aversió que sempre havia sentit envers les parts genitals masculines.

Ara, no sé com es deu comportar, perquè una persona que s'enamora quan ja tots els horitzons se li feien borrosos, pot esdevenir una nova persona.

Virgínia se t'encaterinava del sexe i amb suavitat de joc de nines te'l mimava, li feia petons, l'acariciava amb aquella càlida seda que li ha suplantat la pell de les galtes. Podia jugar-hi hores i hores, crepuscles sencers, sense necessitat d'arribar al final.

I a estones et mirava als ulls bo i furgant-hi les espurnes que el plaer tradueix en felicitat.

Hi va haver un temps que vaig estimar Virgínia amb tanta follia, que estava decidit a deixar plantats dona i fill, després de menjar-me el meu àpat de covardia. Però llavors em va venir l'atac a l'estómac i em van haver d'operar de la nafra. I tot se'm va capgirar, vaig confondre termes: necessitava la seguretat dels éssers coneguts, encara que no fossin enterament estimats. Havia entrellucat el color del voraviu del mantell de la Parca.

Malgrat que Virgínia i jo sempre ens hem estimat, després ens vam anar separant lentament i ja només ens comunicàvem per telèfon o bé per carta quan ella era enviada per la nova revista a un país forà. Encara guardo cartes d'ella; un dia vaig estar a punt de cremar-les, però em va venir un d'aquells mals de cap tan abassegadors i després ja no vaig tornar a tenir-ne valor.

«No conec límits per al plaer, perquè desconec la paraula prohibició.»

«Ara visc amb un home molt més gran que jo, un d'aquests que en dic els meus promesos. És altíssim i té un cabell tan summament ros que les nits de lluna plena m'enamora.»

«Soc a Venècia i de sobte penso en tu. Imagino com hauria estat de bell acariciar-te les teves mans, tan amples i fortes, bo i travessant el Canal Grande ja de nit feta.»

Vaig conèixer Margot en una tómbola benèfica de barriada. A mi sempre em tocaven les capses de llumins i els llibres de cuina amb marques comercials. Ella no feia més que endur-se'n les nines que obrien i tancaven els ulls, els ossets peluts, les capsetes de música, les figuretes de ceràmica, i em va fer l'ullet. Tenia un cabell ondulat i quasi caoba. Poc després vam acabar besant-nos darrere la caseta de fira. La celístia ho propiciava.

—¿Ara vols fer l'amor, amb aquesta calor?

—A mi m'agrada; amb la suor sembla que hi hagi un contacte més íntim.

—Doncs a mi no m'agrada.

I era una sensació com d'arrossegar-se per la casa, amb les espardenyes a retaló i a la boca un cigarret del qual no controlaves la progressió cendrosa. Potser trucava la cunyada que si aquest estiu pujareu a la caseta, i jo feia que s'hi posés ella que mira que no sé què vol ta germana. Passava mitja hora i acabaven parlant dels pares; elles no ho farien igual quan fossin grans, no...

Després era el televisor i el programa-enquesta de cada dimecres. Diuen que si llences una pedra contra la

pantalla implosiona... Quan arribava la mitja frescor del vespre —aquell simulacre de gaubança— ella encara tenia calor, se li havia quedat adherida tota, tota, tota la calor del dia. «Les estacions han canviat.»

Solia adormir-me amb la *Collita roja* de Hammet i la meva suor baldera.

Ha passat un any i l'abisme és immens i cafit d'ullals de silenci barbotejador. La feina fixa a la ràdio m'ha obligat a anar abandonant quasi totes les col·laboracions amb què em feia un petit sou per anar tirant. Però —cruel logos!— també m'ha obligat a renunciar a fer vacances.

Bé, els veïns del poble els convidaran. Ella i el nen cada dia a dinar a la casa del costat, «no estiguis tan sola, dona, que on en mengen tres en mengen cinc». Ella i Norbert fent peuets per dessota la taula, entre les envellides cames dels pares que s'han quedat amb un fill solter. Ella allitant-se amb aquell que jo començava a considerar un amic.

¿Però de què haig de tenir gelosia? Si Margot ja fa anys que ha sortit de la meva vida íntima (sortir de la vida, quina expressió!). Potser és l'instint mascle de propietat sotjada. En el fons és que em produeix un plaer masoquista: soc jo la víctima. Una forma de viure alguna emoció, per perjudicial que sigui, per negativa que sigui. És poder-me dir: «La dolenta és ella».

SINTONIA: Quartet de corda en re menor. Franz Schubert.

El borinot somiatruites gaudeix d'una espiritrompa carregada d'electricitat, el sistema d'alimentació de la qual ve a ser un mil·lenari antecedent de les plaques solars. Al dors, entre les ales, té ubicada una minsa membrana que, en ser exposada directament al sol, excita uns àcids que, per dir-ho d'alguna manera, fabriquen descàrregues de tipus elèctric.

Té un aspecte i una mida molt semblants als de les abelles, i sol construir-se una mena de niu-habitacle temporer que imita uns falsos prismes hexagonals. Quan veu que una gallina acaba de pondre, es llença en picat sobre l'ou amb la trompa espiral totalment desenrotllada, ben erecta. Durant la davallada vertiginosa acumula tota l'energia elèctrica a la punta de l'apèndix, amb el qual forada la closca i descarrega els volts al mateix cor del rovell.

Aquest insecte tan peculiar es fa i viu a la vall de l'Iguaçú, prop de les cascades del mateix nom i punt fronterer entre el Brasil, l'Argentina i el Paraguai. Els camperols d'aquelles rodalies ja saben que quan troben un ou picat l'han de llençar, ja que la descàrrega del borinot és tan forta que en destrueix l'estructura molecular. Com que la ràbia i la malícia els impel·leix a esclafar l'ou *in situ*, rebotent-lo contra el terra, el borinot dels ous només ha de tornar a fer el mateix trajecte per poder empassolar-se el rovell ja mig cuinat en el seu primer atac suïcida. I diem suïcida perquè més d'un somiatruites no ha estat prou prest en la maniobra i ha mort d'ofec plomós sota el cul de la lloca, que és fet de calideses maternals.

Una de les habituds socials més curioses d'aquest himenòpter és que, en arribar la primavera, fecunda les femelles —potser en fecunda dos centenars— i immediatament, sense descansar gota, emprèn el vol vers zones lleugerament més càlides, i és aleshores quan es lliura a la confecció de les peculiars truites a dos temps que ja hem esmentat. Des d'aquesta feta, ja mai més no torna a dependre de cap femella.

Les noies casadores dels poblets de les contrades el tenen com a símbol de l'amant que s'apropa i, en els dies més xafogosos, cap al tard, contra la llum de la solpostada, filen amb paciència himeneica l'aixovar d'un amor que desconeixen. Si mentrestant oeixen el brunzir d'un somiatruites, totes s'enrojolen, acceleren el ritme de l'agulla, resen un parenostre a sant Antoni i aquell vespre, per sopar, demanen a la mare una truita a la francesa.

MÚSICA: Rimski-Korsakov (allò tan tòpic i tan tocat).